

133502

133502

Bibliotéca poporală a Asociațiunii „Astra“.

Anul al 23-lea.

Nr. 203.

1933.

~~270307~~

LEGE NOUĂ

Comedie într'un act

de

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sebastian Stanca.

Editura Asociațiunii „Astra“, Sibiu, Strada Șaguna 8.
Tiparul Institutului de arte grafice „Dacia Traiană“, s. a., Sibiu.

Prețul 5 Lei.

„Asociațiunea pentru literatura română
și cultura poporului român“, „ASTRA“.

Intemeiată în 1861.

PREȘEDINTE DE ONOARE:
M. S. Regele CAROL II.

Președinte activ:
Dr. Iuliu Moldovan.

Vice-președinte:
Dr. Gh. Preda.

Vice-președinte:
Dr. Gh. Moga.

Comitetul central al „Asociațiunii“ numără 50 de
fruntași din toate păturile societății românești.

**E datoria fiecărui bun
român să sprijinească „Aso-
cizațiunea“, cefind publicațiile
ei și inscriindu-se de membru.**

Taxele de membru sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna.	Lei 5000.—
Membru fondator al „Asociațiunei“, odată pentru totdeauna.	„ 1000.—
Membru pe viață al „Asociațiunei“, odată pentru totdeauna.	„ 500.—
Membru activ al „Asociațiunei“, anual	„ 50.—
Membru ajut. al „Asociațiunei“, anual	„ 10.—

657.494

Biblioteca populară a Asociației „Astra“.

Anul al 23-lea.

Nr. 203.

1933.

LEGE NOUĂ

Comedie într'un act

de

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sebastian Stanca.

SIBL. UNIV. CLUJ

3185 x 11. XII. 1933

EXEMPI AR I ECA

Editura Asociației „Astra“, Sibiu, Strada Șaguna 6.
Tiparul Institutului de arte grafice „Dacla Trăiană“, s. a., Sibiu.

Prețul 5 Lei.

PERSOANELE:

<i>Ioniță, tînăr însurat</i>	de 25 ani
<i>Măriuța, nevastă-sa</i>	" 20 "
<i>Simion, tata Măriuței</i>	" 60 "
<i>Gligor, bețivul satului</i>	" 35 "
<i>Primarul satului</i>	
<i>Plutonierul jandarmilor</i>	
<i>Un țărăn.</i>	

Se petrece în zilele noastre.

133502

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201504424

Scena: Odae țărănească. În mijloc o masă cu două scaune și o laviță. La perete un blidar cu blide, un serin sau o ladă, laviță și alte lucruri țărănești. Ușa în fund și alta la dreapta. În stânga fereastră.

SCENA 1.

Ion și Măriuța.

Des de dimineață. Măriuța curăță casa, șterge praful. Fereasta deschisă. Prin ușa din fund intră Ion cu jurea în mână. Se oprește în prag și strigă înapoi spre curte:

Ion: Scoate caru', Gheorghe, și adapă boii. Nu uita funia și prăjina. Aducem un car de fân când ne-om întoarce. (Către Măriuța.) Eu plec, Măriuța.

Măriuța: Pleci? E prea de vreme la fân.

Ion: Da! Dar până se sbicește roua, dau o fugă la Glod, să văd cum stă holda.

Măriuța: O fi vremea să scoatem și sercerile.

Ion: De bună seamă. De-acolo trec po-dețul și ies în luncă, la fânaș. Grăbește de-ți găta lueru' și vino și tu cu caru'.

Măriuța: Cu caru'? De ce să viu cu caru'?

Ion: Ca să nu vii pe jos.

Măriuța: Dar ce? Sunt eu oloagă să mă sui în car? Ce-ar zice oamenii din sat?

Ion: Ce să zică? Ar privi cu ochii la-comi după tine, le-ar lăsa gura apă și-ar gândi: al dracului loniță al Florii, ce mai fragă de nevastă și-a câștigat, — bine s'a căptușit! (Își reazimă furea de părete.)

Măriuța: Par'că nevastă ea tine nu mai are nime în sat?

Ion: Nici nu! (O prinde de bărbie.)

Măriuța: (Îi dă peste mână.) Vezi de pleacă. Eu nu merg azi în luncă. Am treabă în gră-dină, că mi s'or umplut straturile de buruieni. Rămân la plivit.

Ion: La morcovi și pătrângei, — Țuce-i badea gura ei. (O prinde în brațe.)

Măriuța: Astâmpără-te.

Ion: Dute'ncolo, vino'nceace, lasă-mă și nu-mi da pace.

Măriuța: Mai bine spune ce să-ți gătesc astăzi de mâncare, pe când ti-i întoarce.

Ion: Ce te-a lăsa inima.

Măriușa: Dacă mi-ași pune inima să-ți facă de mâncare n'aș mai ajunge să pun mâna nici pe sapă, nici pe greblă.

Ion: Și ce mi-ai face?

Măriușa: (Lingușitoare.) Purcel fript, varză cu sărmale, plăcinte cu brânză.

Ion: Și mai ce?

Măriușa: Multe și bune, — toate bună-tățile din lume.

Ion: Zău?

Măriușa: Zău!

Ion: (O strânge în brațe și o sărută.) Dezi că am dreptate. Nevastă ca a mea nu are nici împăratu'.

Măriușa: Griji, că dai de belea cu vorba asta.

Ion: Cum așa?

Măriușa: De, — mai știu și eu. Impărătesele sunt frumoase și gătite. Și ti-i pomeni că ti-i face nevasta îmbuibată și înfumurată. Și s'o pune pe găteli. Știi, vorba ceea:

Rumeneala din potică, face fata frumoșică.

Și te-o vâri în cheltueli de ti-i scărplina după urechi.

Ion : De asta nu mă tem. Nevasta mea e bună și cuminte și isteasă și frumoasă.

Măriușa : Și mai cum ?

Ion (declamă):

Am o mândră ca o cruce
 Și la lucru n'o pot duce,
 Dimineața-i roua-i mare
 Și se udă pe picioare.
 La amiazi e soare 'nalt,
 N'o pot duce că i-e cald.
 Cătră seară-i soare mic,
 N'o pot duce că i-e frig.

Măriușa : (Supărată.) Fugi, urâtule! M'am supărat.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ion : Hahaha!

Măriușa : De ce mă batjocorești ?

Ion : Haide să ne împăcăm, doar și gluma-i vorbă.

Măriușa : Glumă-neglumă, dar să nu mai zici așa.

Ion : Nu, dragă, nu mai zic. Și să fii vlădic, de-oi mai zice-o vorbă de nimic.

Măriușa : Vezi de pleacă acum, că te prinde soarele de urechi.

Ion : Bine zici, dragă, uitasem că soarele nu mă așteaptă. (Vrea să plece, dar se oprește iar.)

Ascultă, Măriuța. Să nu uit până de seară. Să știi că gura burlacilor nu spune adevărul.

Măriuța: O fi, mai știu și eu.

Ion: Când eram june umbla din gură în gură povestea cu jugul căsătoriei, că dragostea se face fum și cenușe, că nevasta-lad, că nu-i cu cale să te 'nsori până când au alții neveste'n sat și alte multe bazaconii, de te punea aleva pe gânduri însuraful. Dar să știi că toate's mincuni.

Măriuța: Dacă tu o spui, trebuie s'o cred.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ion: Spune tu, câtă vreme-i de când ne-am luat?

Măriuța: Din dulcele Crăciunului. — S'au împlinit Dumineca trecută cincii luni.

Ion: Ei vezi. Și'n vremea asta m'am convins că jugul căsniciei este foarte, foarte dulce. Nici când nu mi-a fost așa bine ca acum. Și nu știu cum, dar acum par'că mi-i mult mai drăg de tine, ca mai înainte.

Măriuța: Și eu am un bărbat așa de scump de nu l-aș da pe-o lume întregă. (Se sărută. Intră primarul.)

SCENA 2.

Aceiași, Primarul.

Primarul: Tare soacra, copii. Poftă bună, finilor. U'ați pus de dimineață la trai bun. (Măriuța își acopere fața cu mâinile, rușinoasă.)

Ion: Bună dimineața, nașule.

Primarul: Bine-i de voi, copii. Pentru voi timpul nu are preț. Așa se și cuvine. Tinerețea trebuie petrecută în voie bună și cu fața senină.

Ion: Să fie cu iertare, nașule, dar —

Primarul: Ce să iert, frate? Că mi-ai adus aminte și mie de zilele dulceții din trecut? Lasă! Așa e bine. Bate fierul până-i cald.

Ion: Eram gata să plec în luncă, la fân. —

Primarul: Și avuși nevoie de puțină merinde.

Măriuța: Nu l-am putut urni din casă nici decum.

Primarul: Ursul, când dă de dulceața smeurii nu pleacă bueros din smeuriște. Bine faceți, dragii mei. Strângeți mierea tinereții în primăvara vieții, ca să aveți țâria dragostii și la bătrânețe.

Ion: Aşa ne-a sfătuit şi părintele când ne-a cununat.

Primarul: Bun sfat v'a dat. Ascultaţi-l şi-l împliniţi. — Dar voi ce mai faceţi? N'am mai putut da de mult pe la voi. Acum, în toitul lucrului, cine are vreme de taifasuri. Plecaţi şi eu până'n capu' satului. Am băgat astăzi patru cosaşi în fânaţ şi trebuie să văd de ei. Trecând pe la poarta voastră mi-am zis: Ian să intru o clipă la finii ăştia, să văd ce mai fac.

Măriuşa: Mulţumim de cinste, naşule. Facem bine din darul lui Dumnezeu.

Ion: Să dea Dumnezeu, când ne-o fi mai rău să fie ca acum.

Primarul: Dăzul şi eu mai adineaori. Dar cu bătrănu' cum o mai duceţi?

Măriuşa: Bine. Ne dă bună pace.

Primarul: Cuminte om, bătrănu' vostru. Ştie el cum merg treburile în lume. Toate cu rostul lor şi la vremea lor.

Ion: Nu se amestecă în treburile noastre.

Măriuşa: Şi noi suntem mulţumiţi şi fericiţi.

Primarul: Mă bucur din toată inima când aud asemenea vorbe. De-ar da Dumnezeu

să aibă și Anuța mea parte de un noroc ca al vostru.

Măriuța: Da, da, am auzit. Să dea Dumnezeu să fie într'un cias cu noroc.

Ion: Dinu lui Balteș e fiilor harnic și cuminte. Așa ginere mai rar.

Primarul: Le-om vedea vrednicia după ce s'or lua.

Măriuța: Aș vrea să-i văd odată cunună. Ce bine ar fi. Eu cu Anuța și Ionuța cu Dinu. Vom fi prietini, nu-i așa, Ionuța?

Ion: Și copiii noștri s'or juca în țărână cu ai lor.

Măriuța: (Rușinoasă.) Să-ți fie rușine.

Primarul: Numai de i-aș vedea odată gata, până nu mor, să mă bucur și eu de bucuria lor și a voastră. (Badea Simion strigă de afară: Măriuțo, n'auzi, fă?)

Măriuța: Aud, tată. (Cătră Ion.) Vezi, am uitat de tata.

Simion: (De afară.) Iar ai uitat de mine.

Măriuța: Din, tată, numai decăt. (Către primarul.) Acum iar mă ceartă.

Primarul: Și cine e de vină? Gura dulce, pârdașnică. Ei, când vezi atâta foc și vată, par'că îți crește inima și te simți iar cum

ai fost odată. Dar se vede că m'am molipsit și eu de dragostea voastră și am uitat de cosașii mei.

Măriuța: Și eu de tata.

Ion: Și eu de luncă.

Primarul: Atunci haidem fiecare la treabă. D vremea-i scumpă și-i păcat s'o pierdem de geaba. Tu, Măriuțo, vezi de împacă pe bătrânu'!

Măriuța: Las pe mine. (Primarul iese cu Ion. Măriuța gătește masa.)

SCENA 3.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Simion și Măriuța.

Simion: Unde ești, Măriuțo?

Măriuța: Aici, tată, fac rost de mâncare.

Simion: Iar m'at făcut să aștept. Știi tu bine că-'s rău de foame.

Măriuța: Iartă-mă, tată, dar a fost nașul adineauri la noi.

Simion: Primarul?

Măriuța: El. A trecut pe aci și-a intrat să ne întrebe de sănătate.

Simion: Bun naș v'ați câștigat. Om vrednic și cu rânduială.

Măriuța: Am schimbat două-trei vorbe. Se grăbia la cosașii din fânaș. Numai cât a plecat.

Simion: Bine, bine, dar ce-i cu laptele meu?

Măriuța (gată masa): Iată-'s gata. Îl aduc. (Aduce laptele.) Poftim. (*Măriuța* merge la serin și scoate pânea.)

Simion: Văd, dar pânea unde-i?

Măriuța: Iată și pânea.

Simion: Bine, bine, fata mea — dar tot nu-i bine.

Măriuța: Cum așa, tată?

Simion: Mi-i teamă că ne stricăm pretinia.

Măriuța: Și pentru care pricină?

Simion: Pentrucă — ți-ai călcat făgăduiala.

Măriuța: Care făgăduială?

Simion: Nu mi-ai făgăduit când te-ai măritat, că dacă te dau după Ioniță vei griji de mine tot așa de bine, cum m'a grijit și fletertată mumă-ta?

Măriuța: Și am greșit?

Simion: Nu zic că ai greșit, dar văd că umbli mai mult în dâra lui Ioniță și de mine

nu mai ai habar. Ioniță 'n sus, Ioniță 'n jos, Ioniță ici, Ioniță colea, tot Ioniță pretutindenea.

Măriușa: Bine, tată, trebuie să port și grija bărbatului, doar de-aceea m'am măritat.

Simion: Bine, bine, dar tot nu te ții de vorbă.

Măriușa: Să-ți aduc și oala cu smântână?
(Se duce la serin și aduce oala cu smântână.)

Simion: Dimineața nu mai dai prin odaia mea ca pe vremuri, când erai copilă și-mi săriai în brațe.

Măriușa: (Aduce un blid cu unt.) Uite-ai, unt proaspăt.

Simion: De ce nu mă mai întrebi nici măcar de sănătate?

Măriușa: Uite-ai și-o bucată de slănină și ceapă verde.

Simion: Lasă astea — răspunde la vorbele mele.

Măriușa: Uite, aici, răspunsul, tată, — ia și mânâncă.

Simion: (Ostează.) Bine, bine, draga mea. — Știu eu bine că ți-i drag de Ioniță. Și mie mi-i drag de voi amândoi, dar — vezi — prea mă simt acuma singur.

Măriuța: Așa? Ei — asta-i altă vorbă, tălcuță. Asta seamănă a pușină gelozie.

Simion: O fi așa cum zici tu, dar mie par'că îmi lipsește ceva.

Măriuța: Lasă, tată, așa-i rostul lumii. Așa a chibzuit Dumnezeu viața omului pe pământ. Noi n'o putem schimba.

Simion: Nu, nu, ai dreptate. Dar atâta tot ai putea face pentru mine: să stai colea pe scaun și să-'mi mai spui ce-i nou în sat.

Măriuța: Aoleo, păcatele mele. Cine are vreme să tragă cu urechea la poveștile din sat? Acu e vremea lucrului. Abia prididim cu treburile, poloagele de fân, sapa a doua, stropitul utililor, neghinile grădini, mâne-palmâne secerea, toate ni s'au îngrămădit deodată pe cap.

Simion: Atunci du-te cu Dumnezeu unde ți-i locul.

Măriuța: Nu te supăra, tată.

Simion: Nu, nu, du-te și-ți vezi de treburi. (Măriuța iese.)

SCENA 4.

Simion.

Simion: (Singular.) Da lăsa omul pe tatăl său și pe mamă-sa — adevăr grăește Scriptura. — Și eu aș mai adăuga: iar tata și mama pot pleca, pentrucă și-au împlinit rostul pe pământ. Se vede, că și eu am ajuns la capătul punții de dincolo. Mai am un pas și sănătate bună. De altfel și de-o fi să plec, sunt împăcat în sufletul meu, că-mi las moștenirea în mâni bune și vrednice. Ioniță ăsta e bun și harnic, Mărluța cuminte și cruțătoare. Dar par'că prea se țin tot numai de dragoste. Bat-o pârdaľnicu' de tinerețe. Arde ca para focului (pauză).

De altfel ce să zic? Stai strâmb și judecă drept, par'că noi, bătrânii, am fost mai altfel în vremea tinereții? Ehei, când îmi aduc aminte — fletertată nevastă-mea, ce mai bujor de față era și eu, flăcău, coala, fără păreche. (Duios) Fosta-i bade când ai fost și-ai rămas un lucru prost. Omul când e tinăr face ihaha și hai hai hai, iar acuma aoleo și vai, vai, vai.

Dar ce-o fi oare cu Gligor, de n'a mai dat pe la noi? Nu l-am văzut de două săptămâni. De-ar veni, să-mi mai țină de urât.

Al dracului Gligor ăsta. Mânâncă cât cinci și bea cât zece și doarme ca un urs. Știe tot ca o gazetă, dar să nu-l pui la lucru, că moare. Pentru asta nu se prea nărăvește cu Ioniță. Că Ioniță nu poate suferi omul leneș și trândav. Și are dreptate. De aceea i-a făgăduit o sfântă de bătae de l-o mai vedea pe aici. Și Ioniță-i om de ispravă. Ceeace zice și face. (Bătaie în ușe.) Aha! Vine cineva.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCENA 5.

Gligor și Simion.

Gligor: (Iși vâără capul, deschizând ușa.) Singur ești, bade Simioane?

Simion: Singur cuc. Intra.

Gligor: (Intra de jumătate, privind în jurul său.) Pe Ioniță l-am văzut mai adineaori prin Joseni la vale.

Simion: S'a dus să vadă de cosași.

Gligor: Dar Măriuța?

Simion: În grădină, la buruieni.

Gligor: (Intră.) Atunci nu-î nici o primejdie. Bună ziua, bade Simioane.

Simion: Bună să-ți fie inima Gligore. Trecei colea și șezi.

Gligor: Mulțămim dumnitale. (Se uită sperios în jur.)

Simion: Ce-î prietine, par'că te temi de ceva?

Gligor: Paza bună ferește primejdia rea.

Simion: Fiți pe pace. Nu-î nici o primejdie. Vezi că-'s numai eu acasă, cu gadinile din curte.

Gligor: Văd eu bine, dar încute ușa uliții.

Simion: De ce s'o încut? Doar n'ai făcut vreo pozna, să te caute jandarmii?

Gligor: Omul pătit știe să se păzească din bună vreme.

Simion: Ei bine, iată, mă duc s'o încui. Să fac pe voia Măriti Tale. (Iese.)

SCENA 6.

Gligor.

Gligor: (Singur. Se repede la oala cu lapte și o sugă dintr'o înghițitură. Imbucă lacom din pâne și din brânză. Slănina, pânea, untul și ceapa le vâra în

traistă, clae pe grămadă. Iși șterge apoi cu mâneca cămășii gura, când simte că se întoarce Simion și se retrage dela masă.)

SCENA 7.

Simion și Gligor.

Simion: Iacă, am pus zăvorul. Acum poți fi liniștit. Șezi colea și spune ce mai faci? Nu te-am văzut de două săptămâni. Pe unde îmi umblași?

Gligor: Cam pe departe.

Simion: Atunci ai adus și ceva noutăți?

Gligor: (Apăsât.) Noutăți mari și multe.

Simion: Isprăvi mari?

Gligor: Am învățat și eu să fac ispravă mare.

Simion: Ai învățat? Ce învățătură îți mai trebuie ție. Calul bătrân nu-l mai înveți la ham.

Gligor: Omul niciodată nu-i destul de învățat.

Simion: Asta-i vorbă adevărată. Tot înveți și la urmă tot mori neînvețat.

Gligor: Da, dar ca să te faci om mare nu trebuie să înveți prea multe, ajunge dacă ai minte.

Simion: Asta n'o cred, Gligore. Mntea și învățătura sunt două lucruri deosebite și eu socot că nu poți înlocui pe una cu cealaltă. Mntea are și Cula, ținănu' din capu' satului, un pic de mntea are chiar și bou și calul și cânele, dar ea să fii dascăl ori popă ori notarăș ori domn și mai mare îți trebue învățătură mai multă.

Gligor: Da, dar sunt oameni în lume, cari știu să prețuiască și mntea omului de rând.

Simion: Dacă are mntea în bună rânduală.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Gligor: Asta n'o știi nici dta, nici proștiiăștia din sat.

Simion: Măi, mă, cu ce se cântărește pe la tine cumiștenia omului, cu litra ori cu ocaua?

Gligor: Nu-i vorbă de șagă, bade Simioane. Este vorba de o ispravă mare.

Simion: Tot cu isprava asta mă bași la cap. Ce-o mai fi și asta? Spune-o odată verde pe față, nu ținea mâța în sac.

Gligor: Bine, dar nu-i nime pe aici?
(Caută împrejur.)

Simion: Ți-am spus că Ionță-i la fân și Măriuța la plivit. Incolo nu-ti nime. Doar nu ți-o fi frică de găini și de cocoș?

Gligor: (Ingrijorat.) Nu, nu, dar mi s'a părut că vine cineva.

Simion: Măi, da mare-i curaju 'n tine, ca 'ntr'un iepure.

Gligor: Ascultă, bade Simioane, auzit-ai dumniata ceva de — (șoptind) răvoluție?

Simion: Cum nu, am și văzut-o în 1918.

Gligor: Nu așa! Aia a fost și-a trecut. Dar acu-ti vorbă de altfel de răvoluție.

Simion: Cum o mai fi și asta?

Gligor: Așa o... răvoluție a pământului.

Simion: Cu alte cuvinte: cutremur de pământ. Doamne ferește de așa primejdie.

Gligor: Nici vorbă, bade Simioane. Răvoluția asta o fac oamenii.

Simion: Ce fel de oameni?

Gligor: Noi!

Simion: Cari „noi“?

Gligor: Eu și alții ca mine. Dumniata și alții ca dumniata.

Simion: Ho-ho, pretine. Tu și alții ca tine nu știți numai să furați vremea lui Dumnezeu, să mâncați și să beți de pe spatele altuia.

Eu și alții ca mine știm și lucra și cruța la zile albe pentru zile negre. Astea două săbii nu încap într'o teacă. Eu de așa tovărășie mă lipsese. Dar ce nevoie ai tu de răvoluțe?

Gligor: (tainic) Pentrucă au putrezit temelile pământului.

Simion: (își face cruce) Doamne ferește! Omul ăsta a înebunit. (Se aude sgomot afară.)

Gligor: (Sare dela masă și se uită pe fereastră.) Ionță, vine Ionță! Acu a sărit peste poartă.

Simion: Ce-o fi căutând ăsta acasă?

Gligor: Aoleu, ce să mă fac, bade Simioane?

Simion: Știu eu. Fă răvoluțe!

Gligor: De mă prinde Ionță aci, mă omoară.

Simion: Doar n'o fi mâncat clapa ciorii.

Gligor: Unde să fug? Unde să mă ascund? Repede!

Simion: Trecei colea, în cămară.

Gligor: (Din ușa din dreapta.) Dar să nu mă sput, că se face moarte de om. Și-i cu păcat. (Iese.)

Simion: Păcat de-o sculă așa scumpă ca tine.

SCENA 8.

Ion și Simion.

Ion: Unde-i tâlharul?

Simion: Care tâlhar?

Ion: Adevărat că-i aici?

Simion: Cine, fârtate?

Ion: Gligor.

Simion: Nici vorbă. Nu l-am văzut de două săptămâni.

Ion: Imi spuse adineaori Dinu Florii că l-a văzut intrând în curtea noastră. Nu m'am mai putut stăpâni și-am dat o fugă până aici, dar văd că mi-a scăpat pasărea din colivie.

Simion: Adevărat că a trecut pe la poarta noastră. L'am văzut și eu. Dar n'a intrat. L-am spus că la noi n'are ce căuta.

Ion: Bine-ai făcut. Să nu-l mai prind pe aici, că-i rup ciolanele.

Simion: Măi, — dar tare ești mânios pe el.

Ion: Și n'am pentruce? Un trântor, un leneș, un bețiv ca el, n'are pereche în șapte sate. Oameni de felul acesta n'au ce căuta în casa noastră.

Simion: Năravul din fire n'are lecuire.

Ion: Ba are. Tot învățul are și desvâf. Tot suișul are și coborâș. Dar omul ăsta în loc să se dreagă, dă semne tot mai rele. Acum și-a pus ochii pe nevestele oamenilor.

Simion: Nu mai spune.

Ion: Zău!

Simion: Păcatul păcat aduce.

Ion: Dăunăzi plecase Mărluța la cănepiștea din Tabără, să-și vadă de rostul cănepii. Când să treacă peste podul părăului cine-i răsare de sub pod? — Gligor! Prinde vorbă cu ea, că ce mai faci, că unde te duci, că ce nevastă frumoașă te făcuși și așa mai departe.

Simion: Auzi, ce îndrăzneală!

Ion: Și ticălosul dă să pună mâna pe ea.

Simion: Uci-gă-l sfânta cruce!

Ion: Dar l-a pleznit Mărluța cu podu' palmii peste ochi de-o văzut tot stele verzi. Ei vezi, omu' ăsta n'are rușine.

Simion: N'are rușine nici atât. (Face semn cu mâna.)

Ion: Și mai are îndrăzneală să intre în casa noastră. Las' că-l înțarc eu de toate,

Simion: Lasă-l, bătete, în plata Domnului, că-i da de vre-o belea. Te-o mai purta prin cele judecăți și te or mai și globi.

Ion: Nu-mi pasă dacă pun vre-o câțiva lei. Dar — ori îl fac om de omenie ori pleacă din satul nostru, să-i piară urma pentru totdeauna. Omul ăsta-i rușine pe satul nostru. (Iese.)

SCENA 9.

Simion.

Simion: (Singur.) Frumoasă pasăre, Gligor ăsta. Noroc că n'a intrat Ioniță în cămară, că era vai și amar de pielea lui. La urma urmelor mai dam și eu de bucluc. Vorba ceea: dacă te amesteci în țărățe te mânâncă porcii. (Pauză.) De altfel ce să fac și eu? Bătrân și neputincios cum sunt, nu mai pot lucra. Rămân singur și mor de urât. Trebuie să mai stau și eu de vorbă cu cineva. Și Gligor ăsta, al naibii, atâtea știe de te miri de unde le mai scoate. Adineauri se pornise la vorbă ca o meliță. Și chiar când să deslege desagii și să dea drumul noutăților aduse pacostea pe Ioniță. — Dar acu a trecut

primejdia. (Merge la ușa cămării.) Să vedem ce face pasărea din cușcă. (Strigă.) Gligore! — Haide!

SCENA 10.

Gligor și Simion.

Gligor: (Iatră cu precauțiune.) S'a dus?

Simion: S'a dus furtuna pe hotar. Dino!

Gligor: S'a dus de bună seamă?

Simion: De bună seamă.

Gligor: De ce-o mai fi lăsat Dumnezeu și asemenea oameni pe suprafața pământului?

Simion: Râde dracu' de porumbele și-i mai negru decât ele.

Gligor: Mai slăbește-mă și dumniata cu înțelepciunile.

Simion: Bine, Gligore. Haide — primejdia a trecut, spune-ți povestea începută. Mi-ai bătut un cui în cap cu treaba aia, — știi — cu temelile pământului.

Gligor: Spun, dar... încuie ușa.

Simion: Nu-l nevole. Nu mai vine nime.

Gligor: (Poruneitor.) Pune zăvorul altfel nu mai scot o vorbă din gură.

Simion: Bine, frate, iacă, încui. (Merge la ușa să încuie.)

Gligor: Aşa, de-o fi să vină vre-un oaspe nechemat, până intră, eu o şterg pe fereastră.

Simion: Fuga-i ruşinoasă, dar e sănătoasă.

Gligor: Grija bună fereşte primejdia rea.

Simion: (Se întoarce la loc.) Aşa, am pus zăvorul. Acum poţi fi hodinit.

Gligor: Nu-i nimic mai scump şi mai plăcut în lume ca hodina.

Simion: După muncă.

Gligor: Aşi! După ce ai mâncat bine şi-ai băut bine.

Simion: Pasărea tot mălai visează. — Lasă astea Gligore. Să ne întoarcem unde ne poticnirăm. Pareă spuneai că au putrezit temelile pământului.

Gligor: Aşa-i cum ţi-am spus. Poţi să mă crezi.

Simion: Eu te cred. Dar nu te prea înţeleg cum vine vorba asta.

Gligor: Aşa că în lumea de astăzi nu mai este dreptate.

Simion: O fi.

Gligor: Nu-i! Dar între oameni trebuie să fie dreptate şi toţi trebuie să fie la fel, unul ca altul, doar toţi sunt croiţi la fel pe unul şi acelaş calapod.

Simion: Eu gâdese cu mintea mea că una ca asta nu se va putea face niciodată. Aşa a fost de când e lumea şi aşa va fi până la sfârşitul veacurilor.

Gligor: Şi dumniata crezi că e bine aşa ?

Simion: De bună seamă. Aşa a întocmit Dumnezeu rostul lumii şi ceea ce Dumnezeu a întocmit este bine şi omul nu mai poate schimba, oricât s'ar trudi.

Gligor: Ba poate! Şi trebuie să poată. Şi trebuie să şi vrea. Şi să ştii bade Simi-oane că acu a sosit vremea să se schimbe rosturile lumii.

Simion: Mult mi-ar plăcea să ştiu şi eu cum ai putea schimba rostul lumii acestea ?

Gligor: Foarte bine! Răsturnăm tot ce a fost până acum şi clădim casă nouă în care toţi oamenii să fie la fel de bogaţi şi la fel de săraci, la fel de mari şi de tari, toţi să aibă drept să poruncească şi —

Simion: Şi nime să nu mai asculte. Asta-i povestea bolşevicilor şi comuniştilor din Rusia — o cunoaştem, doar am cetit-o de-atâtea ori prin gazete.

Gligor: Ăta-'s oameni de ispravă.

Simion: Da, că fură țărănilor vitele și bucatele și jefue pe orășeni și omoară oamenii ca muștele. Fugi de-aci, Gligore, cu astfel de isprăvnicii.

Gligor: Dumniata nu cunoști legea cea nouă, bade Simioane.

Simion: Care lege nouă?

Gligor: Care ți-o spusei acum. Toți oamenii trebuie să fie la fel.

Simion: Mare vorbă graiși. Crezi tu că se poate ca vreodată toți oamenii să fie la fel?

Gligor: De ce nu?

Simion: Pentru că asta numai atunci s'ar putea împlini dacă toți oamenii ar fi la fel de cumiți, la fel de harnici, la fel de cruțători, la fel de bătrâni sau de tineri, toți să muncească la fel, și toți să aibă numai un fel de muncă. Dar asta nu se poate în vecii vecilor.

Gligor: Da, dar toți oamenii trebuie să trăiască.

Simion: De bună seamă. Fiecare după munca lui. „Cu sudoarea feții tale îți vei câștiga pâinea de toate zilele“, zice porunca Tatălui din ceruri.

Gligor: O fi, o fi, — dar asta-i dreptate, că unii să mănânce și să bea cât le încapă în piele și altuia să-i crape mațele de foame?

Simion: Cine muncește omenește și cu cinste în locul unde a fost pus de rosturile vieții, nu rabdă foame nici-odată. Mâna muncitoare este binecuvântată de Dumnezeu.

Gligor: Vorbe de elacă, bade Simioane!

Simion: Ehei, Gligore, știu eu ce vă doare pe voi. Nu vă place să umblați pe cale cinstită, nu vă place să munciți cinstit, ci să trăiți de pomană, din truda altora. În vreme ce omul de omenie se istovește în bătaia vântului și a ploilor sau în dogoreala soarelui, voi vă furișați la umbră și prin cârciume și când vă răsbește foamea ieșiți în uliță și strigați în gura mare că nu-i dreptate în lume. Dar să știți că uletorul merge la izvor numai până odată.

Gligor: De asta nu mă doare capul, bade Simioane. Dumniata îndrugi mereu la vorbe, dar nu știți ceeace știu eu.

Simion: Ai dreptate, m'a luat gura pe dinainte. Uitasem de povestea ta cu temelile pământului.

Gligor: Ei vezi dumniata, te-ai pornit la vorbă fără să știi ce am eu aici. Uite. (Scoate manifeste.)

Simion: Ce-o mai fi și ăstea, Gligore?

Gligor: Uite-aici, negru pe alb: sunt ruginite temelile lumii, trebuie schimbate cu altele, i s'au putrezit grinzile, trebuie doborâte și clădite altele.

Simion: Ce vorbe late, Gligore, eu nu văd nici ruginile, nici grinzile putrede.

Gligor: Nu, pentru că voi, ăștia, dela țară nu știți alta numai să dați cu sapa și cu coasa, dar noi, earl mai colindăm prin lume, auzim multe și vedem și alte legi.

Simion: Și ce spun scrisorile ăstea?

Gligor: Uite aici. Mai întâi spune că omu-i om și tot omu-i om.

Simion: Asta-i limpede.

Gligor: Al doilea: tot omul are nevoie de mâncare, de băutură și de îmbrăcăminte, ca să poată trăi.

Simion: Și asta-i adevărat.

Gligor: Al treilea: dacă oamenii sunt oameni, dacă toți au aceleași nevoi pentru trai, atunci urmează că sunt toți la fel și toți

trebuie să aibă în lume aceleași rândueți. Să nu fie unii bogați și alții săraci, unii stăpâni și alții slugi.

Simion: Și crezi tu că asta se poate?

Gligor: De ce nu?

Simion: Eu zic că asta nu se poate!

Gligor: Uite ce spune mai departe. Al patrulea: Pentru ca să nu mai fie bogați și săraci, pentru ca să nu mai fie stăpâni și slugi, trebuie să vină cineva și să le șteargă.

Simion: Cine-o fi năsdrașanu' ăsta?

Gligor: Cine? Uite-ai: Statul!

Simion: Statul? University Library Cluj

Gligor: De bună seamă.

Simion: Bine, frate, doar statul suntem tot noi, cetățenii țării. Adică să ne ucidem noi pe noi?

Gligor: Nu așa. Uite, — țara-i țară, mare, lungă și lată, are ogoare, livezi, păduri, ape, sate, orașe și alte multe bogății, — toate acestea trebuie să fie ale statului.

Simion: Doar ale lui sunt și acum. Tot pământul țării este al cetățenilor, cetățenii fac țara și țara și cu statu-i tot una.

Gligor: Nu așa, bade Simioane. Legea asta scrisă aci spune așa: pământul țării

să nu mai fie al cetățenilor. Statul să fie stăpân peste tot ce este în pământ și de-asupra pământului și el să dea cui vrea, cât vrea și să poruncească ce și cum să se lucre. Nime nu mai poate fi proprietar, nici mare, nici mic.

Simion : Asta n'o înțeleg.

Gligor : Uite așa. Dumniata ai casa asta și șura și grădina, ai pământ arător.

Simion : (Cu mândrie.) Zece iugăre.

Gligor : Zece iugăre. Ai fânaș.

Simion : Patru iugăre.

Gligor : Patru. Ai o vie la Pripoc.

Simion : Da, o vie.

Gligor : Mai ai două vaci, doi boi și un car.

Simion : Cu loniță împreună.

Gligor : Cu el. Apoi mai ai la casă clăi de fân, bucate în hambar, mai niște rămători, găini și alte gadini.

Simion : Multe se adună pe lângă casă, într'o viață de om.

Gligor : Ei vezi, bade Simion, tot ce ai dumniata astăzi și zici că este al dumnitale, mâne nu mai este al dumnitale.

Simion: Ştiu că nu le-oi duce cu mine în mormânt. Dar sunt împăcat în sufletul meu că le las în mâni vrednice. Ionică şi Măriuţa nu m'or da de ruşine.

Gligor: Dar nici ale lor nu vor fi.

Simion: (Speriat.) Dar ale cui?

Gligor: Ale statului. (Arată manifestul.) Ale stăpânirii.

Simion: Cum?

Gligor: Şi stăpânirea ţării face ce vrea cu ele. Le dă cui vrea, dar numai în folosinţă şi tot omul trebuie să verse roadele pământului în mâna stăpânirii.

Simion: Casa mea?

Gligor: Casa.

Simion: Moşta mea?

Gligor: Moşta.

Simion: Vita mea?

Gligor: Vita.

Simion: Vitele mele?

Gligor: Şi vitele şi tot ce ai.

Simion: Tot?

Gligor: Tot!

Simion: Şi asta-i legea voastră, a bolşevicilor şi comuniştilor?

Gligor: Asta!

Simion: (Se ridică în picioare, vorbește apăsător.)

Ascultă, Gligore. Eu am fost copil sărac. Am rămas la 12 ani orfan de tatăl meu. Mama mai avea patru mai mici ca mine. Ş'a trebuit să întru slugă la unii şi la alţii. Dar mama m'a învăţat să fiu cu credinţă cătră Dumnezeu şi cătră stăpânii mei. Şi niciodată soarele dimineţii nu m'a găsit în culcuş. Dar nici luna nu m'a văzut sărind gardurile pe la casele oamenilor, cu neveste nărăvaşe. Am muncit în cinste şi omenie şi am adunat, azi un ban, mâine altul şi i-am adăugat, sporindu-i. Am cumpărat apoi azi o palmă de loc, mâine alta şi le-am muncit cu drag, pentrucă ştiam că-'s ale mele, câştigate cu sudoarea feţii mele. Ş'am avut noroc că mi-a dat Dumnezeu o nevestă — Dumnezeu s'o ierte — harnică şi cuminte şi cruţătoare, şi-am lucrat împreună o viaţă de om, până ce am agonisit ceea ce avem astăzi. Şi cele ce le-am adunat eu cu trudă şi osteneală în 50 ani şi mai bine, să ştii Gligore, că sunt ale mele şi nime nu are drept să se atingă de ele.

Gligor: Nu te întrebă nime de vrei ori ba. Ţi le ia eu de-asila.

Simion : Să știi mă, Gligore, că dacă vești îndrăzni, tu și alți ca tine, să vă atingeți de avutul meu, ca să mi-l luați cu de-asila, cu legea voastră tâlhărească — așa, bătrân și slab cum mă vezi — vă trăznesc cu toporul în frunte, de știu că nu vă mai arde de pământul și moșia altuia în veci.

Gligor : Ce poți face dumniata, un singur om?

Simion : Hehei, dacă aș fi numai eu. Dar du-te în sat și spune oamenilor ceea ce mi-ai spus mie. Când te-or auzi, mi-i teamă că n'o să scapi nescărmănat.

Gligor : Oamenii din sat sunt proști și nu înțeleg ce'nseamnă să fii liber.

Simion : Sunt proști, mă, dar sunt mulți și așa, proști, cum sunt, se lapădă bucuroși de asemenea libertate. Cine crezi tu că-i nebun să-și lapede tot ce are și să se bage slugă, — cum zici tu, — slugă la stăpânire? Asta-i libertate? Asta-i robie, mă, mai rău ca pe vremea turcilor!

Gligor : O fi ea robie, e adevărat, dar mie îmi place legea asta, că nu trebuie să lucrăm și cei cari au, trebuie să mă hrănească și pe mine, degeaba.

Simion: Ptiii, ucigă-te Sfânta cruce, nebunule! Și crezi tu că ți-a da cineva din sat sălaş și o bucată de pâne? Fugi de-aci, neghiobule! Te scot oamenii cu cântil din sat. Joacă-te cu focu', dacă vrei să te frigi.

Gligor: Ehehei! Atunci aş trăi și eu ca în rai. Așa trai nu găsești să umbli cu opinci de fier, peste șapte mări și șapte țări.

(În vremea asta a apărut Ioniță tiptil la jereastră și a ascultat vorbele din urmă. Sare apoi fuga în casă și se repede la Gligor.)

BCU Cluj / Central Library Cluj

SCENA 11.

Ioniță, Gligor și Simion.

Ioniță: Șapte draci ș'o hâreă bătrână să te nănășească, ticălosule! (Îi dă un pumn.)

Gligor: Aoleo! Ce-i asta?

Ioniță: Răvoluție, mă, banditul. Ce cauți aici, hoțul?

Gligor: Sfântă libertate, nu mă lăsa!
(Fuge în jurul mesei.)

Simion: Bravo, Ioniță, bravo!

Ioniță: (Fuge după el.) Stai, că-ți dau eu libertate!

Gligor: Să nu te apropii, că trag cu pistolu'. (Strigă pe fereastră afară): Ajutor, foc, arde!

Simion: Griji loniță, că ăsta-i drac împelițat.

loniță: (Prinde pe Gligor de guler.) Ce, tu să tragi în mine? Uno colea, să ne facem puțin socoteala.

Gligor: (Se smulge din mâinile lui loniță și fuge în cămară. Incepe ușa.)

loniță: Așa? Lasă că s'a prins pasărea singură în cușcă. Deaci nu-mi mai scapi tu teafăr! (Pune și el retezul pe ușă.)

SCENA 12.

Măriuța, Simion și loniță.

Măriuța: (Speriată, de afară.) Tată, tată, unde ești? (Sgâțae de ușă. loniță deschide.) De ce-ai încuiat ușa?

Simion: (Aparte.) Acu se începe adevărata revoluție.

Măriuța: (Cătră loniță.) Tu cum de ești acasă? Ce s'a întâmplat? Cine a strigat: foc și ajutor?

loniță: Isprava lui Gligor!

Măriuța : Unde-i tâlhariu, să-i scot ochii ?

Ionică : Colea, la răcoare. Deacuma nu mai scapă vulpea din cursă. Iși capătă el porția îndată, numai să vină jandarmii.

Simion : Cîne ?

Ionică : Jandarmii.

Măriuța : Vai de mine, ce rușine pe noi ! Să ne calce și jandarmii. Ce-o zice satu' ?

Ionică : Satu' va zice bine și ne va blagoslovi că l-am scăpat de-o lighioană, care îi face rușine.

Simion : Dar de unde știu jandarmii de poznele lui ?

Ionică : Vezi, că dumneata n'ai băgat de seamă că eu stau de-o jumătate de ceas aci, la fereastră. Am bănuț că m'ai purtat și dumneata cu vorba și l'ai tăinuit pe Gligor. M'am prefăcut că plec, dar m'am pus la pîndă. Ș'am văzut cum ai încuiat ușa și l'ai scos pe Gligor din cămară. Ș'am ascultat aci, la fereastă, toate nebuniile pe cari ți le-a bătut la ureche. Am ieșit apoi la poartă și am trimis copilul vecinului, pe Nicolae, să cheme jandarmii. Omul ăsta trebuie lecuit cu fieru' roșu, că nu mai are rușine nici cât un grăunte de muștar.

Simion: (Ostează.) Of! Ce-o mai leși și din pozna asta, mă copii?

Ioniță: Bine, taică, bine!

SCENA 13.

Aceiași și Plutonierul.

(Intră doi jandarmi și un plutonier.)

Plutonierul: Ce s'a întâmplat aici, bade Simioane?

Ioniță: O mică gâlceavă, domnule plutonier!

Plutonierul: Cu nevasta? Când se ceartă bărbatul cu nevasta nu-i nevole să cheme jandarmii.

Măriuța: (Înșepată.) Ce, crezi dumneata că s'a certat Ioniță cu mine? Și pentru asta te-a poftit aici? Te înșeli, domnule.

Plutonierul: Oho! Am mai văzut eu de-al de astea.

Ioniță: (Râde.) Nu-i asta, domnule plutonier. Uite, am ținut o mică școală cu Gligor.

Plutonierul: Așa? (Dă cu ochii de manifest.) Dar asta ce-i?

Măriuța: Ce-i asta, taică?

Simion: Ce să fie? O hârtoagă de-a lui Gligor.

Plutonierul: Cum ai ajuns dumneata la asta?

Simion: Dela Gligor!

Plutonierul: Așa? Frumoasă ispravă! Va se zică dumneata ești vâtaful bolșevicilor? Frumoasă descoperire!

Simion: Cum? Ce-ai zis?

Plutonierul: Acum înțeleg. D'ați adunat aici, cu Gligor, să împărțiți prada și nu v'ați putut înțelege. De aici s'a pornit gâlceava!

Măriuța: Vai de mine, ce rușine pe capul nostru!

Plutonierul: Așa se prinde pasărea în cușcă. (Către Simion.) Dumneata vii cu mine. (Către jandarmi.) Scoate lanțul.

Măriuța (Plânge.)

Ioniță: Stai puțin, domnule plutonier. Nu grăbi cu judecata. Eu am trimis după dumneata. Bătrânul nu-i vinovat.

Plutonierul: 'Tâlharu', când îl prinzi cu ocaua mică, se joară pe toți sfinții din ceriu că-i nevinovat. Haidem! (Intră primarul cu mai mulți oameni.)

SCENA 14.

Aceiași și Primarul.

Primarul: (Gâfăind.) Ce-i aici, copil?

Măriușa: Ajută-ne, nașule, nu ne lăsa.

Ioniță: Ne facem de rușine în sat!

Primarul: Dar ce s'a întâmplat, pentru Dumnezeu. Am auzit că arde la voi ș'am ținut o fugă până aici. Uite, s'adună și oamenii din sat.

Plutonierul: Trădători, domnule primar, conspiratori împotriva siguranței statului!

Primarul: Asta nu se poate,

Plutonierul: Poftim dovada, domnule primar. (Arată manifestul.) Și pe lângă asta de bună seamă mai au ascunse aci și arme și muniție și alte nebunii.

Primarul: Mai domol, domnule plutonier. Să vedem de unde-i hârțoaga asta.

Măriușa: Dela Gligor.

Ioniță: Da, dela Gligor.

Simion: Eram singur acasă și-a venit Gligor, să-mi țină de urât. El a adus-o.

Primarul: Și-acum unde-i?

Ioniță: (Arată spre cămară.) Aici, în cușcă.

Primarul: Scoateți-l. (Ioniță la retezul de pe ușă)

Ionifă: (Strigă.) Deschide, Gligore!

Gligor: (Deafară.) Deschid, dacă sunteți oameni de omenie și-mi dați pace.

Ionifă: Da, da, deschide mai repede.

Gligor (Deschide și-și scoate capul. Jandarmit îl prind și îl aduc în față)

Plutonierul: Tu-mi erai pasărea mălastră, domnișorule?

Gligor: Să nu dai, domnule plutonier, că se face moarte de om.

Plutonierul: Ei și? Nu-i pielea ta așa de scumpă ca să nu putrezească în pământ.

Primarul: Ce înseamnă asta, Gligore?

Gligor: Ce să însemne, domnule primar? Pacoste! Când n'ai noroc, n'ai, și pace. Pretutindeni te pase numai necazuri.

Primarul: Măi, măi, mari necazuri te mai pase și pe tine. Doar n'ai alt gând decât să mânânci și să beai.

Gligor: Și dacă n'ai ce, — nu-i necaz destul de mare?

Primarul: O fi, dar cine muncește are ce mânca și bea. Cine nu, — răbdă.

Gligor: Aș răbda și eu, dacă n'aș avea atâția dușmani aici. (Arată cu mâna pântecul.)

Primarul: Bine, dar asta de unde ai câştigat-o? (îi arată manifestul.)

Gligor: Dela oraş.

Primarul: Oraşu-i mare şi oamenii's mulţi. Nu ți-a putut-o da oraşu', ei oarecineva din oraş.

Gligor: Să vezi, domnule primar, cum s'a întâmplat lucru'. Acu două săptămâni, era într'o Jole, mi-aduc bine aminte, — pe la prânzu' mare a nimerit în sat un domnişor străin.

Primarul: Cum era?

Gligor: Înalt şi deşirat, cu părul cam roşcat, ca roibu lui Spiridon din capu' satului şi îmbrăcat în strae domneşti şi tare frumoase. Avea ochelari de aur şi mănuşi de-acelea de cari au domnii deputaţi, cari vin pe-alei în prōpagandă şi fac vânt cu ele când îi apucă năduşelile.

Primarul: Şi ce-a făcut?

Gligor: S'a 'nvârtit prin sat în lung şi lat, s'a uitat în dreapta şi în stânga, dar n'a vorbit cu nime, că toată lumea era dusă la câmp. În urmă s'a oprit la căreiumă.

Primarul: Și-acolo a dat de tine.

Gligor: Toceai așa. Mă trăsesem și eu puțin la umbră. S'a uitat streinul la mine, apoi a dat în vorbă cu crâșmariul au mai șoptit ș'au mai tras cu coada ochiului la mine, iar pe urmă prinse vorbă și cu mine. Pe semne mă pricepu că's cu mintea mai deschisă.

Ionifă: Pasărea pe pene se cunoaște.

Gligor: Și mai isteț!

Ionifă: Ca oaia.

Gligor: Crede-mă că-i așa.

Primarul: Zi mai departe.

Gligor: A făcut cinste o litră de vin, a început să mă descoase de una și alta din sat, cine-i primar, cine-i notar, câte iugăre are hotarul satului, cine le stăpânește, câtă moșie are cutare și câtă cutare și așa mai departe. Pe urmă a început să ocărăscă și să-și bată joc de primărie, de notari, preoți, prefeți, de popi, de dascăli, ba de toată stăpânirea țării, până la Vodă. Zicea că a venit vremea să se schimbe rostul satelor și orașelor, să nu mai fie cărmuite de oameni învățați. Spune că s'a făcut o lege nouă, care

ne dă dreptate și nouă, celor proști și sărâncoci, așa, ca mine, să fim noi stăpâni pe sate și orașe.

Primarul: Unde s'a făcut această lege?

Gligor: Spunea că acolo, departe, în țara Muscalilor.

Primarul: Și tu ce-ai zis?

Gligor: Mie mi-a plăcut vorba asta, că mă gândiam că dacă vine legea asta nouă și la noi nu poate fi altul primar în sat decât eu. Și ce mai trat aş duce atunci, mama mea!

Primarul: Ar fi vai ș'amar de pielea satului!

Ion: Te-aș înțărca eu de-asemena primărie!

Primarul: Și ce mai spunea tovarășul tău?

Gligor: Spunea că legea cea nouă nu cunoaște oameni învățați și oameni proști, nu cunoaște bogați și săraci, ci toți oamenii sunt la fel.

Primarul: Bine, dar atunci cum rămâne cu primăria? Dacă toți sunteți la fel atunci nu poate fi unul mai mare ca altul și tu nu poți fi primar.

Gligor: Cu asta nu m'am prea putut împăca nici eu. Dar el spunea că așa-i legea,

că cine n'are să ia dela cel ce are, cine-i flămând să ia dela cel sătul, toți au drept să poruncească și toți trebuie să asculte.

Primarul: Da, da, tâlharii și hoții își fac legi după cum lor le vine bine. Dar asta-i o sabie cu două tăișuri. Cine sapă groapa altuia cade el în ea.

Gligor: Numai una nu mi-a plăcut. Că domnișorul ăla ocăra pe Dumnezeu și toți sfinții din cer așa de urât, de mi-s'a sburlit pielea de groază, că vine vr'un fulger din senin și ne trăznește.

Simion: Ucigă-l sfânta cruce!

Toți își fac cruce.

Plutonierul: Și tu tot te-ai întovărășit cu el!

Gligor: De! — Omul — cearecă mai una, mai alta, ea să iasă la liman. Cine n'ar vrea să trăiască lumea albă pe deageaba? Așa și eu. Am plecat cu domnișorul acela — îl chema nu știu cum — și acolo, în oraș, am fost cu el la o adunare, unde se strânseseră tovarășii la sfat. Erau tot oameni sălbaticii la vorbă. Și au tot sporovăit până după miezul nopții tot în limbi străine. La

urmă m'a luminat domnişoru' meu că-i vorba de o lege nouă, de care vă spusei şi mi-a dat un pumn de bani, să am de cheltuială şi hârtiile ăstea, ca să fac svon în sat că vine o vreme nouă, cu libertate pentru toţi, când fiecare poate face ceea ce vrea.

Ionitã: La noi asemenea libertate se cheamă hoţie şi tâlhărie.

Simion: Asta i-am spus şi eu adineaori. Să jefui şi să furi munca altuia, să te faci stăpân pe casa, pe moşia şi pe agoniseala altuia, asta se cheamă libertate? Plugarul muncеşte o viaţă întreagă până îşi agoniseşte o bucată de pământ şi căsuţa de adăpost, rabdă şi cruţă, ca să-şi facă rost de-un cap de vită în grajd sau o măsură de bucate în hambar — şi-acum să veniţi voi, tu şi alţii ca tine, vântură fără de bolşovici şi comunişti, cari n'aveţi nimic sfânt în lumea asta şi să răpiţi omului ceea ce este a lui, câştigat cu munca şi cu truda lui, asta-i libertate? (Către public.) Spuneţi, oameni buni, care s'ar băga slugă la asemenea libertate? (Oamenii se mişcă, se ghiontesc, unii strigă: afară cu el.)

Primarul: Mai domol, oameni buni, mai domol. Ascultă, Gligore şi voi, toţi, să vă

spun și eu o vorbă. *) (Uite, tot omul are cap și mâini și picioare și stomac și așa mai departe. Așa l-a făcut Dumnezeu, după chipul și asemănarea Sa. S'a întâmplat odată că s'a iscat o ceartă mare între cap, mâni, picioare și stomac. Capul zicea că el este cel dintâi și cel mai de seamă și lui i se cade să poruncească și celelalte mădulare să asculte, pentrucă el are creierul, care gândește și cârmuște. Mânile ziceau că ele sunt mai de seamă, pentrucă ele lucrează și fără de ele omul ar pieri. Picioarele ziceau că ele's mai de seamă. Ele poartă trupul, și capul și mâinile, și dacă n'ar fi ele omul nu s'ar putea mișca din loc, ar sta țapăn ca un butuc și s'ar prăpădi. Stomacul la rândul lui zicea că lui i se cuvine să fie stăpân, pentrucă el dă hrană tuturor și mânilor și picioarelor și creierului și celorlalte părți din trup. Și certându-se mereu, nici o parte n'a mai vrut să lucre, ei mâinile așteptau să lucre picioarele, capul aștepta să lucre stomacul, picioarele așteptau să lucre mâinile și fiecare sta la pândă, ca să trăiască degeaba de pe spatele celuilalt.

*) (Șirele acestea vor putea rămânea afară, la reprezentaje, dacă publicul este obosit.

Ei, ce credeți, ce s'a întâmplat? Nelucrând nici unul, au început toate să tânjească, din zi în zi tot mai mult, până ce era cât p'alei ca toate să-și dea duhul. Ș'atunci au văzut că nu-i bine, că Dumnezeu i-a dat fiecărei părți o anumită slujbă de împlinit. Mânile să lucre, picioarele să te poarte, capul să chibzuiască și să cârmuiască, iar stomacul să dea hrana. S'au înțeles că numai împlinindu-și fiecare slujba, ce i se cere, crește și înfloreste și trăește trupul întreg.

Iată, oameni buni, așa este și în viața oamenilor, în viața fărăilor și în viața popoarălor.) Fiecare om își are locul lui. Plugarul lucră pământul, ciobotarul face cisme și papuci, cojocarul pieptare și cojoace, tâmplarul mese și scaune și lăzi pentru mirese, zidarul face case și șuri, dascălul învață copiii carte, popa învață oamenii mari, să cinstească pe Dumnezeu și pe deaproapele, ne botează, ne cunună și ne îngroapă creștinește, notariul poartă socotelile satului și veghiază ca lumea să țină legile, jandarmul ne apără de hoți și de tâlhari și pedepsește pe făcătorii de rele și așa mai departe. Satul are nevoie și de primar și de cturdar și toate's așezate cu

bună rânduială și înțeleaptă chibzuință pentru binele obștesc al tuturor.

Gligor: Vezi, domnule primar, eu la astea nu m'am gândit.

Primarul: Dar omul cuminte trebuie să se gândească. Întâi să cumpănești și să judeci ș'apoi să te apuci de treabă. Și dacă vezi că nu-i bine, stai pe loc și n'o tai razna ca oile după berbec. Crezi tu că o țară poate trăi fără asemenea rânduială. Cineva trebuie să fie în frunte și să cârmuiască și să facă legi pentru toată lumea. În capul acestor slujbe să cade să stea oamenii învățați. Cu cât un om e mai învățat are drept, dar și datoria să stea mai sus și să fie păstorul celor neînvățați. Taman ca în casa fiecărui om. Întâi este fata ș'apoi mama și 'n urmă copiii, pe rând, după vârstă. Fiecare își are rostul lui și deasupra tuturor stă fata, care cârmuește toate cu înțelepciune și cu rost, cuminte, pentrucă toate să meargă în bună rânduială. Întreabă tu pe oamenii ăștia din sat, ce-ar zice dacă copilul lor s'ar cocoța să fie stăpân în casă și ar cere să asculte tatăl său de el.

Unul dintre săteni: L'-ași învăța eu minte pe copilul meu, de nu i-ar mai trebui așa o stăpânire în vecl.

Primarul: Ei, vedeți. Insemnați-vă cu toți, și tu Gligore, că în satul nostru fiecare este dator să muncească acolo unde l-a rânduit Dumnezeu, plugariul la plug, meșteșugariul la meserie, popa la biserică, dascălul la școală, notarul la cancelarie și așa mai departe și fiecare să-și câștige pâinea de toate zilele cu munca cinstită după slujba ce o are. Asta e legea lui Dumnezeu și legea asta e sfântă. Cine nu o împlinește nu-i vrednic să trăiască. Iar în satul nostru trântorii și leneșii, hoții și tâlharii și bolșovicii n'au ce căuta, că e vai de pielea lor.

Toți: Așa-i!

Gligor: Dumnezeu să-ți dea sănătate, că frumos mai știi grăi.

Primarul: Și dumneata, bade Stmioane, ai trăit în cinste și omenie o viață întreagă, ține-te de asta și lasă politica s'o poarte aceia cari au învățat anume meșteșugul acesta.

Simion: Să mă ferească Dumnezeu și să nu-i auz de nume în vecii vecilor!

Primarul: Iar voi, finilor, luați învățătură din pășania altora. Purtați-vă rostul gospodăriei cu cinste și omenie și nime nu va fi mai fericit ca voi pe pământ.

Plutonierul: Bine, domnule primar, dar cu asta nu-i de-ajuns. Omul acesta (arată pe Gligor) a călcat legea, s'a dat cu trădătorii de țară și trebuie pedepsit.

Primarul: Lasă-l, domnule plutonier. Să-l iertăm acum odată. Iar de nu s'o cumiști din pășania asta, îl scoatem cu cânil din sat. Ce zici, Grigore?

Gligor: Iertați-mă, oameni buni. Și al dracului să fiu de nu m'oi face om de omenie.

— Cortina. —

Notă. Dreptul de reprezentare — gratuit. Atât „Astrei“ (Sibiu, Strada Șaguna 6), cât și autorului: Dr. Sebastian Stanca, consilier episcopesc, Cluj, Str. Iuliu Maniu, — le-ar cădea bine o veste despre reprezentațiile la sate a comediei acesteia.

Datorințele bunului Român.

I. Ce este Asociațiunea „Astra“ ?

Este cea mai mare și cea mai veche societate românească din Ardeal, pentru răspândirea culturii în sânul poporului român.

II. Ce a făcut și va face Asociațiunea?

1. A ajutat în timpuri grele, cu *burse*, tinerii români la învățătură de carte și de meserii. — 2. A înființat o *bibliotecă centrală* în Sibiu. — 3. A înființat un *Muzeu* minunat, cuprinzând mai ales lucruri făcute de harnicele țărance române, dar și alte celea. — 4. A ținut zeci de mii de *conferențe* populare la sate și la orașe. — 5. A înființat *cursuri pentru analfabeți* (neștiutori de carte). — 6. A înființat *bănci populare și cooperative*. — 7. A tipărit, în zeci și zeci de mii de exemplare, *cărți de învățătură și petrecere pentru popor*. — 8. A tipărit revista „*Transilvania*“. — 9. A înființat *despărțăminte, cercuri culturale, biblioteci populare la sate*. — 10. A ajutat construirea de *Case naționale*. — 11. Ajută tipărirea unei biblioteci pentru cărturarii cu școală mai mare (de către Secțiile „*Astrei*“ din Cluj).

III. Ce trebuie să facă orice Român bun ?

Să se *inscrie membru* la Asociațiune (membru fondator 1000 Lei, membru pe viață 500 Lei, membru activ 50 Lei).

Ultimele numere ale „Bibliotecii populare“ sunt următoarele:

Nr. 196. *Dascălul Ioniță*, povestire din viața dela sate, de Ioan Pop-Reteganul.

Nr. 197. *Să luăm aminte!* Sfaturi pentru zilele de astăzi. De Petre R. Petrescu.

Nr. 198. „*Calendarul Astei*“ pe anul 1933, redactat de Horia Petra-Petrescu.

Nr. 199. *Ioan Pop-Reteganul: Odinioară și acum*. Amintiri din copilărie. Cu o introducere de Horia Petra-Petrescu: Cine a fost Ioan Pop-Reteganul.

Nr. 200. *Holberg: Nu-ți băga nasul unde nu-ți fierbe oala*. Comedie în 3 acte. După Holberg, de Horia Petra-Petrescu.

Nr. 201. *Victor Popa: Poezii populare și chiuituri din Țara Oltului*.

Nr. 202. *Flori din grădina raiului*. (Viețile unor femei sfinte.) De Septimiu Popa.

Nr. 203. *Lege nouă*, comedie într'un act. De Sebastian Stanca.

Nr. 204—5. *Țara noastră*. (Scurt manual de geografie economică.) De Prof. Sabin Opreanu.

Nr. 206. *Calendarul pentru popor al „Astei”*. Redactat de Horia Petra-Petrescu.

Nr. 207. *De ce nu poate fi țăranul român bolșevic*. De Sebastian Bornemisa.

Fiecare număr costă numai 5 Lei (Calendarul 15 Lei) și se poate comanda la librăriile din țară, precum și la Asociațiunea „Astra”, Sibiu, Str. Șaguna Nr. 6.